

“ԹՈՂ ՏՈՒՒՔ ՄԱՆԻ ՏՂՈՅԸ ՈՐ ԻՆՏԻ ԳԱՆ.” ԳՈՒԿ. ԺԸ. 16.

ՀԱՏՈՐ ԺԷ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1, 1888

ԹԻԻ 1

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄՆԵՒԵԱՆ ՏՕՆԸ

ՏՕՆԱԲԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՆՆԻՅԱՆ

Կը տօնենք Քրիստոսի Մնուեանը իբրև Աստուծոյ մեծագոյն պարգևը որ երբէք տրուած է աշխարհի: Եթէ մարդիկ դարերով ապրած ըլլային խաւարի մէջ և յետոյ Աստուած արևն ստեղծէր անոնց համար, ո՛չ ապաքէն տօնախմբելու արժանի բան պիտի ըլլար այն: Բայց Մնուեան տօնը կը յիշեցունէ մեզ աւելի մեծ պարգև մը: Այն օր Աստուած զրկեց իւր Որդին ծնանիլ իբրև մանուկ որպէս զի նա օրհնէր բոլոր միւս մանուկները և մեծ.

նարով և հասնելով մարդկութեան հասակին օրհնէր նաև աշխարհիս բոլոր մարդիկը:

Եւ որովհետև այն է Աստուծոյ պարգևին տարեգարձը, յարմար ատեն է մեզի համար պարգևներ տալ: Եթէ տանք զուարթութեամբ, բոխեալ ի սիրոյ և ի կարեկցութենէ, կ'ըլլանք աւելի երջանիկ քան որչափ պիտի ըլլայինք պարզ և ընդունելով: Հաճելի է ոչ սակաւ կիրակնօրեայ դպրոցաց աշակերտաց սովորութիւնը որ Մնուեան.

եան Տօնին օրը հանգանակութիւններ կ'ընեն աղքատաց պարգևներ տալու համար:

Այս երեսին վրայ գտնուած պատկերը կը ցուցնէ ընտանեաց մէջ կատարուած տօնախմբութիւն մընուեան:

Ի՞նչպէս երջանիկ են տղայք հոն: Անոնց իւրաքանչիւրը պարզ և տուած է բոլոր միւսներուն իւրաքանչիւրին, և անոնք ամէնքն ընդունած են պարգևներ իրենց ծնողացմէ: Ամէն ջանք եղած է իւրաքանչիւրէն գաղտ պահել ինչ որ պիտի ընդունին, որպէս զի

Իննդեան Տօնի առաւօտեան հիացումը կատարեալ ըլլայ :

Կը յուսանք թէ մեր բոլոր ընթերցողք ուրխութեամբ պիտի կատարեն Իննդեան Տօնը , և թէպէտ չկրնան ստանալ շատ պարգևներ , կրնան շքնորհակալ ըլլալ այն մեծ պարգևին համար զոր Աստուած տուաւ մեզ աւանդուած ֆրիստոսի Իննդեան օրը : Եթէ աղքատ էք , յիշեցէք թէ Յիսուս մտորի մէջ եկաւ աշխարհ , և թէ նա աղքատ եղաւ որպէս զի յաւիտեանս հարուստ ընէ զվեզ :

ԼԻՈՆ

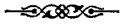
Մեր առջև դրուած պատկերը կը ներկայացունէ Լիոնի մէկ մասը որ ըստ մեծութեան երկրորդ քաղաքն է Գաղիոյ , թէպէտ Մարսիլիա քան զայն քիչ փոքր է : Գետը զոր կը տեսնենք է Սանն , և անոր կամուրջներէն միոյն ծայրը կը կանգնի Սրբոյն Յովհաննու Մայր եկեղեցին , ուր է ավտու Լիոնի արքեպիսկոպոսին որ Գաղիոյ բոլոր այն կողմանց մեծաւորն է : Եկեղեցւոյն ետևի կողմն է Ֆուրվիէ բլուրը որոյ վրայ կը կենար Հռոմէական հին քաղաքը , Լուկաունուս , ֆրիստոսէ առաջ շինուած :

Բլրին գաղտնի այժմ կայ Սուրբ Կուսին մէկ հռչակաւոր եկեղեցին ուր տարուէ տարի ուխտի կ'երթան 1,500,000 հոգի :

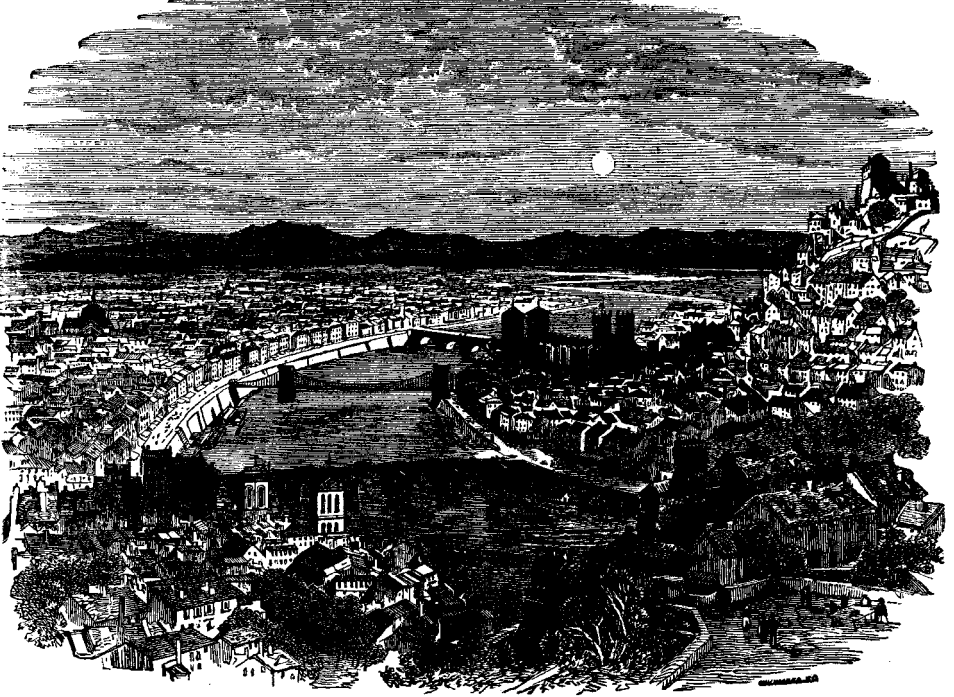
Եկեղեցւոյն վրայ կանգնուած է Կոյս Մարիամու ոսկեղօծ ահագին արձանը , որուն պատուանդանին վրայ կան գրուածներ թէ քաղաքը ո՛րչափ ժանտախտներէ և ուրիշ չարիքներէ ազատած է Սուրբ Կոյսը , ինչպէս կը հաւատան շատեր :

Լիոն կը գտնուի Ռոն և Սանն գետերուն իրար խառնուած տեղը : Քաղաքին ամենէն կարևոր մասը երկու գետոց մէջտեղի լեզուաձև հողին վրայ է : Սաննի վրայ 13 կամուրջ կայ և Ռոնի վրայ 10 : Քաղաքին շուրջը կան բազում ամրութիւնք որ բազմապատկուած են Գերմանիոյ հետ տեղի ունեցած վերջին պատերազմէն հետէ : Քաղաքին մէջ կան շատ մը հասարակաց պարտէզներ որոց մին Եւրոպայի մէջ գտնուածներուն ամենէն գեղեցիկներէն է : Կայ պարտէզ մը ամենէն հազուագիւտ և ամենէն գեղեցիկ ծաղիկներով , և անոր մէկ մասին մէջ մեծ հաւաքածոյ մը վայրի կենդանեաց :

Սուրբ Երանոսի եկեղեցին կ'ըսուի թէ կը պարունակէ այդ մարտիրոսին ոսկորները և 19,000 ուրիշ մարտիրոսներու յոր սպաննուեցան Սեբրոսի , Հռոմայեցի կայսեր , հրամանաւ : Բայց Լիոն աղէկ ծանօթ է դուրսերը իւր բազում մետաքսի գործարանաց համար : Տասն տարի առաջ անոր մետաքսեայ ձեռագործաց տարեկան արժէքը կը հաշուուէր 375 միլիոն ֆրանք , և կարծեմք ատկէ պակաս չէ հիմա ալ : Լիոն ունի նաև նշանաւոր համալսարան մը իւր աստուածաբանական , բժշկական , իրաւաբանական , գիտական և գրագիտական վարժարաններով :

Հովուերգութիւնները , բայց կարող չէր կարգալ , վասն որոյ գնեց Լատիներէն լեզուի քերականութիւն մը : Ամէն օր տուաւ զինք անոր ուսման , և ի վերջոյ եղաւ կարող հասկնալ անոր խրթին ոճերը : Օր մը անոր տիկինն եկաւ և տեի կողմէն մինչ նա կը կենար ձիւրուն քով՝ սպասելով իւր տիկնոջ , և հարցուց անոր թէ ի՞նչ կը կարդար այսպիսի մտադրութեամբ : « Միայն կտոր մը Վիրգիլիոսէ , Տիկին , » պատասխանեց նա : Տիկինը պատմեց զայս իւր երկանը որ ըսաւ թէ Դաւիթ պէտք է դաս առնու վարժապետէ : Քանի մը տարուան մէջ Դաւիթ եղաւ ուսեալ մարդ մը , և շատ տարիներ օգտակար

ԼԻՈՆ

ՏՂԱՅՈՅ ՊԱՐԱՊՈՅ ԺԱՄԵՐԸ

Տղայ մը կ'աշխատէր փաստաբանի մը քով , և օրաթերթ մը կ'ընդունէր իւր ժամանակին անցունելու համար : Սկսաւ հետեիլ Գաղիերէն սորվելու , և իւր փոքրիկ գրասեղանին առջև եղաւ կարող սահուն կերպով կարդալու և գրելու Գաղիերէն լեզուաւ : Ի գլուխ հանեց զայս մէկդի դնելով լրադիրը և ձեռք առնելով ուրիշ բան մը որ թէպէտ չէր այնպէս զուարճալի բայց էր շատ աւելի օգտակար :

Կառապան մը շատ անգամ կը հարկադրէր սպասել երկայն ժամեր մինչ իւր տիկինը հրամայած էր անոր պատրաստ ունենալ կառքը վարելու : Միտքը դրաւ յօգուտ գործածել այս անգործ ժամանակը : Գտաւ փոքր գիրք մը որ կը պարունակէր Վիրգիլիոսի

և սիրելի երէց՝ Սիովոսիոյ մէջ :

Տղու մը յանձնուած էր բանալ գոյեւ երկաթոյ հանքի մը դուռները հանքագործաց սայլը ելած մտած ժամանակը : Կը նստէր կոճղի մը վրայ բոլոր օրը դրան մէկ կողմը : Երբեմն ժամ մը կ'անցնէր մինչև որ դար սայլը , և այն ժամանակն այնպէս լաւ կը գործածէր որ պատմութեան մէջ հազիւ կը գտնուէր եղելութիւն մը որուն վրայ չունենար ծանօթութիւն : Սկսաւ Անգլիոյ պատմութեան փոքրիկ գիրքէ մը զոր գտած էր ճամբուն վրայ : Չայն կատարելապէս սորվելէն ետքը , երէցէ մը առաւ « Կոլտսմիթի Պատմութիւն Յունաստանի » անուն գիրքը՝ կարդալու և նորէն ետ գարձունելու պայմանաւ : Այն բարի պաշտօնեայն շատ սիրեց տղան և համակրեցաւ անոր , և

տուաւ գիրքեր կարդալու համար , և շատ անգամ կը տեսնուէր որ կը նստէր անոր հետ այն կոճղին վրայ և կը խօսակցէր հին ժամանակաց ժողովրդոց վրայ :

Տղայք , վարձք կայ ձեր պարապոյ ժամերը լաւ գործածելուն մէջ :

ՍԱՌՆԱԿՈՅՏԻ ԶԱՐՆՈՒԻՒՄ

Շատ սոսկալի կը թուի որեւիցէ արկած որ յանկարծ և անակնկալ մահ կը բերէ ոչ սակաւ մարդոց : Սարսափով կը կարդանք երկրաշարժի մը վրայ որ վայրկեանի մը մէջ իրենց բնակարաններուն ներքև կը թաղէ այնպիսիներ որ վտանգի վրայ չէին խորհած , կամ երկաթուղւոյ կառախմբոյ մը վրայ որ կը գահավիժի բարձր տեղէ մը վար և շախմատներով կը մեռցունէ այնպիսիներ որ վայրկեան մը առաջ կը խօսէին կը ինդային :

Այսպիսի մահ է մեր պատկերին մէջ ցուցուածը : Թերևս պատուական այն նաւը հանդարտութեամբ կը նաւարկէր Սալանտեանին վրայ , և բոլոր նաւորդք ուրախութեամբ կը յուսային հասնել նաւահանգիստ ուր կ'ուղղուէր նաւն երթալ , երբ ահա նաւն յանկարծ զարնուելով սառնակոյտի մը կտոր կտոր եղաւ : Ճանապարհորդներէն ոմանք ընկզմեցան նաւին հետ , և անոնք որ բրանեցին լողացող գերաններէ և տախտակներէ , կամ կարող եղան մանել նաւակաց մէջ , հաւանականապէս չուտով մեռան ցրտէն և անօթութենէ :

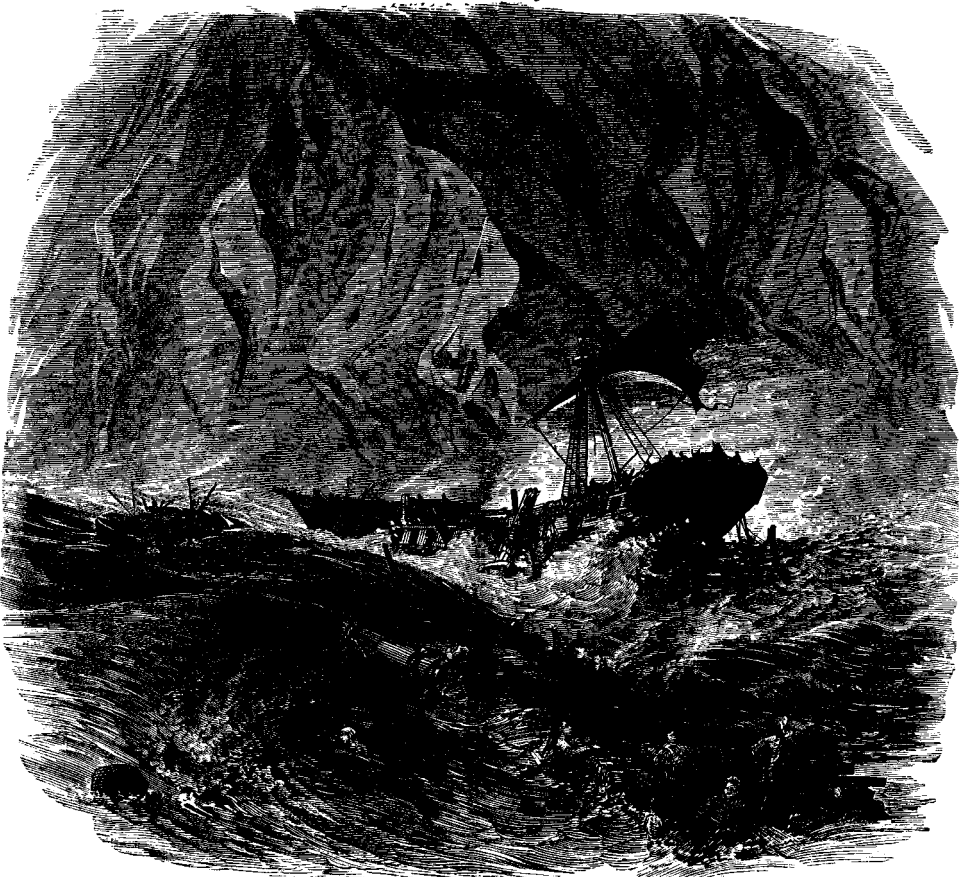
Բայց անոնց համար որ պարաստուած էին մահուան , այնպէս սոսկալի չէր այն դէպքը : Անոնք գրեթէ իսկոյն փոխադրուեցան երկրէս երկինք , առանց կրելու երկարատեւ և ցաւագին հիւանդութիւն : Աւելի տունը գտնուող անոնց բարեկամները ահա ու դողի մէջ ինկան այն բօթը լսելով : Կը սպասէին նաւին հասնելուն , բայց չհասաւ : Շարժումներն անցան իրարու ետևէ , և անոնց յոյսը տկարացաւ հետզհետէ , և սակայն բնաշնորհուճեցին լուր թէ ճիշդ ինչպէս մեռած էին իրենց սիրելիք և բարեկամք :

Անտարակոյս այս կերպով կորսուած են շատ մը ընտիր նաւեր : Բանի մը տարի առաջ Սէնթ : Էլ Պիտերս , Անգղիա-

կան ահագին չորհնաւուց մին , ճամբայ ելաւ Ամերիկայէ ճանապարհորդներով լեցուն , և բնաւ լուր չառնուեցաւ անոր վրայ այնուհետև : Բարեկամներն սպասեցին երկար ժամանակ , և երբ բոլոր տարակոյտը վերցաւ թէ խորտակուած և կորսուած էր չորհնաւը , տակաւին ունէին անձկոտ յոյս թէ թերևս նաւորդներէն ոմանք առնուեցան կէս որսացող և կամ ուրիշ նաւերէ : Այսպիսի անստոյգ վիճակն աւելի նեղիչ է քան ստոյգ գիտնալը թէ մեր սիրելիք մեռած են :

րունի մարդ մը որ կ'արորէր ցորենի արտի մը մէջ : Կամաց կամաց յառաջ կու գար դէպի ճամբան որուն քով կը կենային անոր կօշիկները : Որովհետև մօտ էր արևամուտին , ուսանողն առաջարկեց կատակ մը ընել ծերունւոյն : « Կօշիկները պահեմ , պահուըտինք մացառներուն ետևը , և տեսնենք թէ ինչ կ'ընէ : »

« Ոչ , » ըսաւ Բրոֆէսորը , « այդ շիտակ չէ : Դուն բաւական ստակ ունիս , մէյմէկ սողար գիր մարդուն կօշիկներուն մէջ , այնուհետև պահուըտինք

ՍԱՌՆԱԿՈՅՏԻ ԶԱՐՆՈՒՄՆ ԿՈՒՄ ԵՐ

Բայց տակաւին վտանգը չէ այնպէս մեծ ինչպէս կը կարծենք թերևս : Եթէ չկայ մառախուղ , նաւաստիք ընդհանրապէս կրնան տեսնել սառնակոյտը ժամանակին , և դարձունել փոխել նաւին ընթացքը և գերծ ըլլալ վտանգէ :

ԱՂԵԿ ԿԱՏԱԿ ԵՐ

Տղայք շատ անգամ կը սիրեն ընել գործնական կատակներ : Երբեմն ներքի է այսպիսի բաներ ընել բայց բնաւ չհասցունելով մարդու վրաս : Ամերիկայի գօլէճներէն միոյն Բրոֆէսորաց մին որոյ հետ շատ ընսանեցած էին ուսանողք , պոպոյսի ելած էր մնացի ուսանողի մը հետ , և ահա տեսան ծե-

մացառներուն ետևը , և տեսնենք թէ ինչ կ'ընէ :

Ուսանողն հաւանեցաւ այս առաջարկին , ըրաւ ինչ որ թելադրեց Բրոֆէսորը , և պահուըտեցան : Երբ մարդը աւարտեց իւր գործը , արտէն դուրս ելաւ երթալ տուն : Կօշիկներէն մին անցուց ոտքը , կարծր բան մը դպաւ ոտքին , դուրս հանեց զայն , և ահա սողար մըն էր : Նայեցաւ իւր բուրրոտիքը , բայց ոչ մէկը տեսաւ , և երախտագիտութեամբ նայեցաւ վեր երկինք : Այնուհետև միւս կօշիկն անցուց ոտքը , և գտաւ ուրիշ սողար մըն ալ : Նայեցաւ վրայ , նայեցաւ նաև իւր չորս կողմը բայց ոչ զոք տեսաւ :

Յետոյ ծնկան վրայ եկաւ գետինը և մատոյց չորհակալութիւն Աստուծոյ իրեն պարզեալս այն չորհրդին համար: Բրոֆէտորն և ուսանողը որ մտիկ կ'ընէին ծերունոյն աղօթքին, հասկցան խօսքերէն թէ ծերունոյն կինը և զաւակաց մին հիւանդ էին և թէ շատ աղքատ էին, այնպէս որ այն երկու տղարը երկինքէն զրկուած մեծ օգնութիւն էր անոնց:

«Սէա», ըսաւ Բրոֆէտորը, «տես որ չափ լաւագոյն է այս՝ քան ծերունի մարդուն կօշիկները պահելը»:

ԻՐ ԱՆՑԱՆՈՔ ԲԱՐԵՍԱՄԸ

Տիկին Ռիլիս էր քաղցրաբարոյ կին մը որ կը բնակէր դոլէճ ունեցող քաղաքի մը մէջ: Ընթացաւարա կարգին բարեկամք սովորութիւն ունէին պարգևաբաշխութեան և վկայականներ տալու օրը ընծայել անոնց ծաղկեփունջներ, գիրքեր և ուրիշ փոքրիկ նուէրներ ի նշան իրենց առ նոսա սիրոյն և բարեացակամութեան: Տիկին Ռիլիս դիտած էր թէ մինչ աւելի սիրելի եղող քանի մը պատանիք կ'ընդունէին շատ մը այնպիսի նուէրներ, կային ուրիշներ որ կը թուէր թէ չունէին բարեկամ և անոնց բան մը ընծայող չկար: Վասն որոյ յաջորդ պարզեալ բաշխութեան օրը շինեց ծաղկեփունջ մը և անոր կցեց տոմս մը վրան սիրուիլ խօսքերով: Չայս զրկեց գոլէճին դուստրանին, խնդրելով անկէ որ տոյ ուսանողաց որ և իցէ մէկուն որ բարեկամ չունենարով նուէր չէր ստացած: Ամօթխած ու գէշ հագուած պատանւոյ մը տրուեցաւ այն: Յայանի երեւցաւ որ պատանին ընդունեց զայն զարմանքով և ուրախութեամբ:

Այս դէպքը շատով մոռցաւ Տիկին Ռիլիս: Տասը տարի ետքը սակայն այցելեց ներսի քաղաքներէն մին, և հոն ծանօթացաւ դեռահասակ բժշկի մը հետ, որ արդէն բարձր դիրք մը ստացած էր իւր արհեստակիցներուն մէջ: Օր մը, երբ Տիկին Ռիլիս այլևս տուն պիտի դառնար, տեսաւ անոր սենեկին մէջ ապակեոյ ներքև դրուած թարչամետ չորցած ծաղկեփունջ մը: «Ստոր պատմութիւնն ընեմ ձեզ դեռ դուք ասկէ չմեկնած», ըսաւ երիտասարդը: «Ես աղքատ երկրագործի մը զաւակն էի: Չունէի ընտանիք: Բաւական ստակ չահեցայ դարոց երթալու և յետոյ գոլէճ մտնելու: Բայց երեք տարի յետին աղքատութեան մէջ ապրեցայ: Կը հագնէի շատ վար տեսակէ հանդերձ: Վարձեցի սենեակ մը, և

ես կը պատրաստէի և կ'եփէի իմ կերակուրս որ այնչափ սակաւ էր որ քաղած ժամանակս կը դեղւէի երբ կ'երթայի դասաւորութեան: Աղքատութենէս չէի համարձակեր երթալ տեսնուիլ մինչև անգամ իմ դասընկերներուս հետ: Դեռահաս անձինք պէտք ունին դովեստի և համակրութեան: Ըստ պատահման համակրանաց խօսք մը պիտի կ'աղաւթէր զիս զօրացուցիչ դեղոց նման: Չլսեցի այսպիսի խօսքեր: Եղան օրեր որ բոլոր իմ աշխատութիւնք անօգուտ կը թուէին ինձ, քանզի որո՞ն հոգն էր: Երբ ի վերջոյ կանգնեցայ գոլէճի բեմին վրայ և ընդունեցի վկայականս չորստարուանան խոնջ աշխատութեամբ և ներութիւններով, երբ կը նայէի չորս կողմս հանդիսականաց բազմութեան երեսներուն վրայ, անոնցմէ մէկը չէր նայեր վրաս քաղցր հայեցուածով: Բոլոր միւսներն ունէին իրենց ընտանիքները և բարեկամները: Չկար մէկը որ բարեմաղթէր ինձ այն ժամանակ որ այլ ևս աշխարհի մէջ գործի պիտի սկսէի մտնել: Տարուակ կը զգայի, և սիրտս ներսի դիտ կը ճմլէր և կը դառնանար: Բայց այն ինչ բեմէն վար կ'իջնէինք, ինձ մատուցուեցաւ այդ ծաղկեփունջը: Վրան տոմս մը փակցուած էր սա խօսքերը գրուած, «Բարեկամէ մը որ կը յուսայ թէ քու կեանքդ միշտ պիտի ընդունի իւր համեստ աշխատութեանց վարձքը ինչպէս այսօր»:

«Երբ աստիք կը խօսէր, տողդորին ձայնը հեղձամիճուկ ձև մը առաւ հետզհետէ: «Տիկին», ըսաւ, «այդ խօսքերը փրկեցին զիս: Բարեկամ մը ունէի: Կար ոմն որ կը յարգէր զիս, կը հոգար ինձ համար: Ռիլի վարդեր բնաւ այնչափ անոյջ չեղան ինձ որչափ ատոնք: Ռիլի տեցի որ բնաւ ի դերև չհանեմ իմ այն բարեկամս յոյսը, որ գործեմ աւելի ևս քան որչափ առաջ: Եւ ջանացի կատարել ուխտս. ես հիմա ունիմ շատ մը սիրելի բարեկամներ, բայց անոնցմէ և ոչ մէկէն ընդունած եմ այնպիսի օգնութիւն ինչպէս այդ թարչամետ վարդերէն»:

Տիկին Ռիլիս աչուրներն արտասուօք լի չորհակալութիւն յայանեց այդ պատմութիւնը լսելուն համար, և հրաժարական ողջոյն տալով մեկնեցաւ անկէ:

Փոքրիկ սերմը զոր անհոգութեամբ սերմանած էր, տուաւ անոր իբրև արդիւնք այս ճոխ ծաղիկը և պտուղը: Ամէն ինչ որ սերմանենք, կուտայ իւր պտուղը և ծաղիկը կամ այս կենաց մէջ և կամ հանդերձեալ կենաց մէջ:

«ՊԻՏԻ ԸՆՔԻ»

Տղաք շատ անգամ սովոր են ըսել, «Պիտի ընքի»: Տղայ մը կայ որ առնէ աներուն կերբոց հաւու ձագերը: Պիտի լեցունէր առնէ աներուն ճամբայ եղող ծակերը և խօսքները աղակերով և թակարգ պիտի լարէր առնէ աներուն համար, բայց չըրաւ ժամանակին, և ձագերը կերակուր եղան առնէ աներուն: Կը մխիթարէ ինքզինք այս կորստեան համար և կ'արդարացունէ իւր անհոգութիւնն ըսելով, «Պիտի հոգ տանէի անոր»: Ախտին մէջ տախտակամածին կոտրած մէկ տեղէն ձիուն ոտքը վար ինչապով կը կտորի կենդանւոյն սրունքը, և տէրը կը սպաննէ զայն չարչարանքէ ազատելու համար: Ձիուն տէրը կ'ըսէ թէ պիտի նորոգէր կոտրած տախտակը և այսպէս կ'արդարացունէ ինքզինք: Տղայ մը կը թրջէ իւր ստուրները և ժամերով կը նստի առանց փոխելու իւր կօշիկները, սաստիկ պաղ կ'առնու, և պէտք կ'ունենայ շաքար մը դարմանուիլ բժշկէն: Մայրն ըսած էր որ փոխէ իւր թաց կօշիկները երբ եկաւ տուն, և տղան պիտի ընէր իւր մօրն ըսածը, բայց չըրաւ: Այլ ինչ մը կը պատուէ իւր զգեստն այնպէս գէշ կերպով որ բոլոր ջանքն ի դերև կ'ելլէ զայն դարձեալ լաւ վիճակի մէջ դնել: Առաջ փոքր պատառուածք մը կար, և ալ լի կը պիտի կարէր զայն, բայց մոռցաւ: Այսպէս կ'ընայինք շատ օրինակներ բերել իրարու ետեւ որ կը պատահին ամէն տան մէջ գրեթէ ամէն այր և կին մարդու, տղու և աղջկան: Գործն օրէ օր ձգել ոչ միայն ամբաւ չարիք: Եթէ Պարոն «Ես պիտի ընէի» կը բնակի տանը մէջ, անմիջապէս աղքատարեք անոր մեկնիլ երթալ դուրս: Եւ զատարակապտու և ձանձրացուցիչ: Անթիւ անհամար չարիք գործած է: Այլ ինչ մը կամ տղայ մը որ կը սկսի բնակիլ անոր հետ, շատ ապերջանիկ կ'անցունէ իւր ժամանակը և չունենար յաջող կեանք:

Գուրս հանէ անէդ Պարոն «Ես պիտի ընէի» և ներս մի առներ զիս: Միշտ և անյապաղ ըրէ այն բաները զորս պիտի ընես:

Ամերիկայի Մեխիկոսոց Երկրագործական Կողմէն,
Արտօսարար Ե. Պ. Պ. Ռ. Բ. Ե. Բ. Ե. Բ.
Տնօրէն—Իմպրիմըր—ՔԱՐՔԸՄ
Ճինճանճըլար Երկրագործական Կողմէն:
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՒԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՌԱ ՊՈՅԱՆՆԵ